

Intervju med Gina Green

Peter Zachariassen

Psykolog, Habiliteringstjenesten for voksne, Hedmark

Dr. Gina Green er nyvalgt president for Association for Behavior Analysis, og jobber som forskningsleder ved New England Center for Children (NECC), en privateid institusjon for barn med utviklings- og atferdsforstyrrelser. NECC har bidratt betydelig med klinisk forskning innen feltet autisme/mental retardasjon, ikke minst takket være Gina Green selv samt et tett samarbeid med bl.a. Brian Iwata og Murray Sidman.

Gina Green har særlig vært opptatt av forskning i kommunikasjonsproblemer forbundet med utviklingsforstyrrelser, og også evaluering av tidlig intervensjonsprogrammer for barn med autisme og gjennomgripende utviklingsmessige forstyrrelser. Her hjemme vil hun kanskje være kjent som medredaktør av boka *Behavioral intervention for young children with autism: A manual for parents and professionals* (Austin, Texas: PRO-ED, 1996).

Under ABA's 25. internasjonale kongress i Chicago 26. – 30. mai 1999 hadde jeg gleden av å prate med Gina Green, og spurte henne bl.a. om følgende:

Er det din oppfatning at den atferdsanalytiske tilnærmingen utgjør den eneste farbare veien til suksess i behandlingen av utviklingsforstyrrelser?

I hvert fall innen autisme, og kanskje også innen andre utviklingsforstyrrelser, er det den eneste tilnærming vi har i dag som har betydelige vitenskapelige bevis bak seg. Sannsynligvis vil det bli andre behandlingsformer i fremtiden, tenkelig innen det biomedisinske felt, som også vil være effektive. Men det finnes ikke noen per i dag som gir store og varige endringer hos mennesker med autisme. Det finnes noen få medisiner som kanskje kan redusere visse repeterende og ritualistiske atferder hos enkelte mennesker med autisme, men det finnes ingen medikamenter som vil hjelpe et barn til å snakke, gi blikkontakt, samspille sosialt, tilegne seg akademiske ferdigheter eller selvhjelpsferdigheter. Så som et bredt sammensatt behandlingstilbud er atferdsanalysen helt klart det eneste som har dokumentert å produsere store og varige forandringer.

Hva er det med mennesker med autisme som gjør dem så "interessante" sett med en atferdsanalytikers øyne?

Fra mitt eget perspektiv, som en atferdsanalytiker der har jobbet med autistiske barn ganske lenge, synes jeg de er interessante å jobbe med rett og slett på grunn av den utfordringen som de presenterer. Når vi

ABA-president Gina Green (i midten) fotografert ved den offisielle inntredelsesseremonien under fjorårets ABA-kongress i Chicago.

begynner å jobbe med et barn med autisme, står vi svært ofte overfor å måtte bygge opp hele atferdsrepertoarer fra grunnen. Vi ser barn som har ingen eller svært lite funksjonell tale, og vi ønsker å gjøre alt vi kan for å gi dem et brukbart kommunikasjonssystem. Mange barn har ikke de nødvendige ferdigheter for å ta vare på seg selv, eller for å samhandle med sine foreldre eller søsken på et helt grunnleggende plan. Så vi har all denne atferden som vi gjerne vil utvikle til et punkt hvor det gjør en stor positiv forskjell i dette barnets liv. Selve det enorme omfanget og kompleksiteten av denne oppgaven er noe av det som gir utfordringen, noe av det som er så spennende med autistiske barn.

Jeg tror at arbeidet med autistiske barn representerer mange muligheter for det atferdsanalytiske feltet, for denne vitenskapens fremgang, og for individer som jobber med disse barna til å tilegne seg verdifulle ferdigheter. Å jobbe med det enkelte barn er som å gjøre en lang rekke av eksperimenter i atferdsendring, fordi du etablerer *en* ferdighet, og så bygger du videre på den til det neste nivå av kompleksitet, og når du har fått disse to deler av et repertoar på plass tilføyer du enda en ny bit. Dette utgjør muligheter for bl.a. å gjøre forskning på kumulativ læring, noe som jeg ikke tror at særlig mange andre disipliner har studert inngående. Selv innen atferdsanalysen har vi ikke studert denne typen atferdsmessig utvikling så nøye som vi kunne.

Tror du at det er noe med personer med autisme som gjør at de responderer spesielt bra på atferdsanalytisk behandling?

Andre har stilt meg det samme spørsmålet før. Jeg vet ikke; her og nå føler jeg ikke å ha grunnlag for å si at barn med autisme er mer mottakelige eller lærer på noen annen måte enn andre barn. Det finnes noen data – nemlig dataene på tidlig intensiv atferdsmessig intervensjon – som dokumenterer at vi kan få, i det minste med noen autistiske barn, svært store forbedringer, opp til og med helt normal fungering. Kunne vi fått de samme forbedringer hos barn med psykisk utviklingshemning *uten* autisme? Hvis vi startet med dem når de var svært unge og jobbet svært intensivt med dem, kunne vi kanskje det. Dette har ikke blitt grundig undersøkt ennå. Med andre ord: det kan vise seg å være tilfellet at barn med andre typer vanskeligheter responderer like bra på god atferdsanalytisk intervensjon som barn med autisme. Vi vet allerede at normalt fungerende barn responderer svært bra på god, solid atferdsmessig opplæring, så jeg tror neppe at autistiske barn er mer mottakelige for atferdsanalytisk intervensjon enn noen annen populasjon av barn, men det gjenstår å se.

Du har også studert såkalt Facilitated Communication ("støttet kommunikasjon", se bl.a. Bjarne Øyen i Diskriminanten nr. 1 1996, m.a.). Det virker som om at det med jevne mellomrom dukker opp slike "mirakelkurer" innen vårt felt, som da tiltrekker seg betydelig offentlig oppmerksomhet. Temmelig ofte er oppmerksomheten som rettes mot atferdsanalytiske behandlingsprogram negativt fokusert. Føler du at vi har et PR-problem?

Det har vi – det har vi visst lenge. Vi har formentlig, på et visst nivå, de samme problemene som alle vitenskaper har, og som kan tilskrives det faktum at vitenskap er vanskelig å forstå. Kun en liten del av befolkningen har de basale ferdigheter som trengs for å "lese" vitenskap, og det som folk ikke

skjønner virker ofte skremmende. Jeg tror vi har de samme vanskeligheter som andre vitenskaper har med å videreformidle hva vi gjør. Per definisjon er enhver vitenskap teknisk av natur; den har et eget teknisk språk og en metodologi som kan være ganske kompleks. Av den grunn tror jeg at alle vitenskaper har visse problemer med å kommunisere med offentligheten i alminnelighet.

Atferdsanalysen har i tillegg det problem at vårt syn på menneskelig atferd er ganske radikalt forskjellig fra det syn på menneskelig atferd som andre skoler innen moderne psykologi - og en god del av offentligheten i alminnelighet – har. Jeg møter en vedvarende motstand mot den oppfattelse at menneskelig atferd kan tilnærmes fra et naturvitenskapelig ståsted. Mange mennesker ønsker å tro at mennesket har ånd, fri vilje, bevissthet og forskjellige andre konstruksjoner, som de gjerne vil tro er utenfor vitenskapens rekkevidde. Dette er ting som mange mennesker mener gjør mennesket unikt og forskjellig fra andre arter. Noen av disse mennesker får en emosjonell reaksjon når vi sier at vi *kan* bryte menneskelig atferd ned i målbare enheter og studere den vitenskapelig, langt på vei slik som andre studerer fysikk og biologi. Jeg tror dette er et spesielt problem for atferdsanalysen, som andre vitenskaper kanskje ikke har, og som bidrar til våre PR-problemer.

Det finnes også andre grunner til at hva som forekommer som ”mirakelkurer” for autisme appellerer så mye mer enn vitenskapsbasert behandling. Å gjøre atferdsanalyse skikkelig og etisk med et autistisk barn er vanskelig. Det krever spesielle ferdigheter å gjøre det, det er svært hardt og nitidig arbeid, og det medfører ikke umiddelbare endringer. Jeg vet fra arbeid med foreldre, at fordi autisme er så vanskelig å leve med – de har kanskje et barn som ikke snakker, som ikke sier ”Jeg er glad i deg”, som ikke engang ser på dem – er mange foreldre ganske desperate etter noe som vil gjøre ting bedre. Selvfølgelig vil de gjerne ha noe som virker raskt, som – i dag – vil få dette barnet til å snakke eller virke mer normalt. Så når det gjelder autisme vil alt som forekommer raskt og enkelt, og som påstås å gi mirakuløse forbedringer, fange en stor del interesse. Det som vi gjør er definitivt ikke raskt, det er ikke enkelt, det er ikke billig og det er mye vanskeligere å selge enn ”mirakelkurer”.

I sammenligning med norske forhold kan det virke som om klinisk forskning innen dette feltet er en langt mer integrert del av tjenestetilbudet hos dere. Kan du forklare meg hvordan man klarer å være så produktiv innen forskning på dette området?

Du har nok sett et forholdsvis begrenset eller unikt utvalg (ABA-kongressen i Chicago 1999, m.a.). Etter min oppfattelse er helse- og sosiale tjenester i dette landet generelt sett ikke særlig vitenskapelige, databaserte eller forskningsorienterte. Vårt offentlige utdanningssystem, for eksempel, er ikke særlig vitenskapelig. Tjenester for mennesker med utviklingsforstyrrelser eller mentale lidelser er ikke særlig vitenskapelige. Atferdsanalysen har per definisjon en vitenskapelig målsetting, så mange atferdsanalytikere som yter slike tjenester har absolutt gjort det, som du beskriver i ditt spørsmål; dvs. de har integrert forskning med praksis. Faktisk er dette modellen etter hvilken de fleste av oss har blitt opplært, det er slik vi lærte at det skulle være.

Ved NECC er ledelsen heldigvis meget sterkt opptatt av forskning. De *kunne* nøyes med å tilby behandling; det er ikke noen som krever av dem at det skal være en forskningskomponent i programmet. NECC er en privat skole som virker under staten Massachusetts lover og den nasjonale spesialundervisningsloven, så i likhet med mange andre programmer kunne NECC simpelthen tilby behandling; de ville ikke engang trenge å dokumentere hva de gjør veldig nøye, i hvert fall ikke slik som atferdsanalytikere typisk gjør. Men direktøren på senteret er svært opptatt av forskning og tror på at en aktiv og vedvarende forskningskomponent styrker programmet. Det gir alle en bedre forståelse av behovet for å skaffe gode data på det vi driver med, å måle effektiviteten av de intervensjoner som vi bruker overfor barna, og for å gi noe tilbake til feltet – å dokumentere hva vi gjør på en måte som er troverdig for andre mennesker og som vi kan publisere og presentere. Kanskje det vil hjelpe andre mennesker, som jobber med autistiske barn for eksempel, med å gjøre en bedre jobb.

Jeg tror at det er forholdsvis uvanlig. Jeg kjenner ikke til særlig mange programmer som vårt, som har en sterk forskningsmessig basis. Der er Princeton Child Development Institute pluss noen få andre autismeprogrammer, og noen som gir tilbud til voksne personer med utviklingsforstyrrelser. Ved NECC yter vi ikke bare tjenester til barn med autisme, men også til barn med psykisk utviklingshemning og atferdsforstyrrelser. Mange programmer, som jeg kjenner til og som yter tjenester til et såpass vidt spekter av barn, har ikke en forskningsmessig basis.

Når en ser på programmet for denne kongressen kan det vel vanskelig påstås at atferdsanalytikere er svært "spesielle" og "snevre" hva angår interesse og perspektiv, som det faktisk har blitt bevdet, i hvert fall i Skandinavia. Tror du at vi stadig må slåss mot gamle myter om atferdsanalysen?

På grunn av atferdsanalysens suksess bl.a. innen behandlingen av autisme har vi blitt mye mer synlige i den senere tid, og det er en enorm etterspørsel etter folk som er opplært i atferdsanalyse. Et av resultatene av denne situasjon er at det ikke er nok folk til å møte denne etterspørselen, så mange mennesker kaller seg atferdsanalytikere uten egentlig å være det. Og fordi de ikke er særlig godt opplært, eller i noen tilfelle ikke opplært i det hele tatt, er det som de presenterer for offentligheten som atferdsanalyse ikke korrekt. En rekke av misoppfatningene, som lenge har vært omkring atferdsanalyse, blir forsterket – og nye skapes. Det betyr at oppgaven med å øke offentlighetens kunnskaper om atferdsanalyse formentlig er større enn den noen gang har vært.

En annen side av problemet er, at på grunn av atferdsanalysens dokumenterte suksess og dens økende synliggjøring, ønsker foreldre til autistiske barn atferdsanalytiske tjenester. Noen behandlere, som *ikke* utfører atferdsanalyse, føler seg ganske truet av dette, fordi de ofte er opptatt av en annen type terapi eller tilnærming til autisme, men de har ikke data til å støtte påstander om effektiviteten av deres tilnæringsmåte. Derfor angriper de atferdsanalysen. Jeg opplever at vi i det seneste har sett en akselerering i kritikk og angrep på atferdsanalyse innen autisme. Så vidt jeg forstår er dette også i

noen grad tilfellet innen visse områder av forretningsliv og industriell virksomhet, så vel som innen normalutdanningsområdet

Hva betrakter du som det mest lovende feltet eller området innen anvendt atferdsanalyse i dag?

Det ligger en mengde arbeid og venter på oss innen vanlig utdanning. Jeg vet ikke hvordan det er i Norge, men i dette landet gjør det offentlige utdanningssystemet generelt sett ikke noen særlig god jobb i forhold til å lære normalt utviklende barn basale ferdigheter innen lesing, skriving og regning. Atferdsanalysen har gjennom minst 30 år hatt svært veldokumenterte programmer, undervisningsplaner og teknikker for etablering av alle typer ferdigheter hos alle typer mennesker. Til tross for dette har vi ikke blitt særlig akseptert i det offentlige utdanningssystemet. Men en ting som skjer nå – som det ofte gjør når ting blir virkelig ille – er at atferdsanalytikere kalles inn for å løse svært vanskelige skoleproblemer. Ettersom vårt offentlige utdanningssystem får flere og flere vanskeligheter, opp til det punkt hvor skoler i noen av våre storbyer er i absolutt krise, så vil noen på styringsnivå si: ”Nok er nok – det må finnes en bedre måte å gjøre dette på!” De ser på forskningslitteraturen, og oppdager at atferdsanalytiske opplæringsmetoder har dokumentert å produsere svært store endringer hos normalt utviklende barn, som rett og slett aldri har fått god instruksjon, og de tilegner seg disse metodene. Så jeg ser med forhåpning på atferdsanalysens muligheter for å gjennomføre forskning innen det vanlige utdanningssystemet.

Er det noen områder av klinisk eller vitenskapelig interesse som du betrakter som særlig utfordrende for den atferdsanalytiske tilnærmingen, som for eksempel tilegnelsen av komplekse språkeferdigheter eller ”bøyer” former av sosial atferd, eller følelsenes ”plass” i menneskelig atferd?

Atferdsanalytikere kunne helt sikkert gjøre mer innen alle de områdene som du nevner. Det forekommer meg at analysen av private hendelser fortsatt utgjør en betydelig utfordring for vårt felt – ikke bare på grunn av de metodologiske vanskeligheter, som dette innebærer, men også fordi det fortsatt er vanskelig å overbevise andre om at hendelser som følelser er tilnærmede for en atferdsmessig analyse. Voldelig atferd utgjør så klart en utfordring, og synes å være et område som ikke har fått stor oppmerksomhet verken fra den eksperimentelle eller den anvendte atferdsanalysen. Det samme tror jeg kan sies om psykiske lidelser. I tillegg tror jeg at atferdsanalytikere kunne gi svært viktige bidrag til neurovitenskapelig forskning, men relativt få synes å ha begitt seg inn på dette feltet.

Kanskje ligger likevel den største vitenskapelige og praktiske utfordringen, som vi møter, i å overføre rikdommen av viten, som er generert av eksperimentelle atferdsanalytikere, til en lang rekke av sosialt betydningsfulle problemer. For eksempel har årevis med laboratorieforskning på kompleks diskriminasjonslæring og stimulusekvivalens produsert en svært rikholdig teknologi, som kunne være av overordentlig stor nytte for atferdsanalytiske praktikere innenfor autisme og andre utviklingsforstyrrelser, lærevansker, normalutdanning og andre områder. Så langt har imidlertid relativt lite blitt

Medlemsstoff

gjort i forhold til å ”oversette” denne grunnforskningen til praksis. Denne teknologien kunne også brukes produktivt for å studere slike tema som de generative atferder, som karakteriserer språk, og hva enkelte refererer til som høyere kognitive prosesser. Dette er kun noen få av de utfordringer og muligheter som møter atferdsanalysen i dag.

Du tar over som president for ABA ved inngangen til et nytt millennium. Det er fristende å spørre: Hvilken visjon har du for den atferdsanalytiske bevegelsen i det 21. århundre?

Jeg har tenkt mye på det. Mitt sterkeste ønske, som jeg nå tror er et realistisk håp, er at vi vil vokse. Jeg tror vårt første mål – gitt etterspørselen – må være å lære opp flere atferdsanalytikere. ABA jobber med flere forskjellige initiativer for å prøve å avdekke presis hva behovet er og hvor jobbene er for atferdsanalytikere, og å sammenligne dette med hvor mange mennesker som er under opplæring i våre kompetansegivende utdanningsprogrammer. Det er noen lovende tegn allerede. Her i landet er det innenfor de siste 2 år startet opp rundt 6 – 8 *masters degree* programmer i atferdsanalyse. Jeg tror at dette i høy grad har skjedd som et resultat av behovet for atferdsanalyse innen autismefeltet, men også innenfor forretningslivet, dyretrening og i noen grad innen utdanning. Så det jeg tror vi må gjøre, er å øke selve antallet av atferdsanalytikere i verden. Samtidig som vi gjør det må vi imidlertid sikre oss at vi ikke ofrer kvalitet for kvantitet. Selv om vi trener flere mennesker, må vi bevare høye standarder for opplæring og sikre oss at folk får en veldig god grunnutdanning i de eksperimentelle og begrepsmessige aspektene av atferdsanalysen, så vel som den praktiske anvendelsen av atferdsanalytiske teknikker. Det vil bli en utfordring for feltet, men jeg har stor tro på at vi vil møte den!

Postadresse;

Peter Zachariassen,

Habiliteringstjenesten for voksne, Hedmark

tlf. 62 57 45 23

e-post: habvohed@online.no